

de dorpjes leken heel klein en waren als neergeworpen op breedere strookjes grond tusschen meer en bergen.

Bij Melide komt een vernauwing en is een spoorbrug dwars over het meer gemaakt. De Arbustore moest naar Carona weer afgedaald worden en nu rees de San Salvatore als een steile ronde koepel voor ons op. En die berg moest ook beklommen worden (915 M.)! Het voetpad werd steil en steinig en na een lange tocht kwamen wij toch eindelijk boven, hoogst verrast, want het uitzicht was onbeschrijfelijk mooi. Aan de eene zijde was een deel van het Lago Maggiore zichtbaar met zijn groene bergen, naar het noordwesten het Berner Oberland, westwaarts volgden de Fletschhorn en Monte Rosagroep met zijn helwitte vlakten, zuidwaarts keek men het Italiaansche vlakke land in, waar Mendrisio duidelijk en de toren van Milaan flauw te zien was. Aan den overkant van het meer verrees de Monte Generoso (1704 M.) een langgestrekte, kale, bruine steenmassa, en aan onzen voet lag het wit in de zon blinkende Lugano met zijnen villa — en hôtelwijk, het Paradiso. Wij konden niet genoeg krijgen van dit heerlijke panorama, maar moesten eindelijk afdalen naar de stad, om bijtijds voor het avondeten te zijn. Het voetpad slingerde geweldig om den halven berg heen en was zoo steinig, dat onze voetzolen pijn deden. Eindelijk kwamen wij beneden in het Paradiso aan en zochten ons hôtel op. Voor het laatst troffen wij nog eenen schitterenden maanavond aan het meer, waar vele groepjes van genoten.

Den volgenden morgen was het weer „Tagwacht” om zes uur, toen een kleine tocht in de buurt, om tien uur een lunch en weer per Gotthardbahn naar het dal van de Ticino en Bellinzona terug. Op het volgende traject zijn eenige draaitunnels, die eenen heel wonderlijken indruk maken. Eerst stoomt de trein langs het dal van de Ticino (244 M.) en daarbij ziet men boven op twee verschillende hoogten tunnelopeningen; een oogenblik later is het gezicht weg, want wij komen in een tunnel. Een tijdje later weer uitzijnde, bemerkt men, dat het uitzicht hetzelfde is, precies dezelfde grasvlakte met huisje en reclamebord, maar dieper beneden ons. Wij zijn n.l. al rijdende door eenen spiraalvormigen tunnel sterk gestegen, zoodat wij nu een opening boven en een beneden zien. Dit herhaalt zich en op die wijze komen wij heel boven. In Airolo (1144 M.) wordt halt gehouden. De St. Gotthard zag er prachtig uit met zijn witte vlakken in de felle zon en de helderblauwe hemel er boven. De trein stoomde weer verder en wij reden den Gotthardtunnel door, wat precies 16 minuten duurde. Na Göschenen nog verscheidene tunnels, bij Wasen weer een paar draaitunnels, die ons naar beneden in het Reussdal (440 M.) brachten, tot Flüelen, waar wij den trein verlieten. Van daar werd gewandeld over de somber-mooie Axenstrasse langs de Vierwaldstättersee naar de Tellsplatte en de Tellskapelle bezichtigd, die zeer tegenviel. Het was eigenaardig, dat de hemel hier sterk bewolkt was, terwijl wij voortdurend zonneschijn getroffen hadden. Het vermoeden werd dan ook geopperd, dat het in Zürich wel al dien tijd geregend kon hebben. In Sisikon werd de eerstvolgende trein genomen, om naar Zürich terug te stoomen, waar wij om tien uur aankwamen. En wat vernamen wij, thuis gekomen? Dat het drie volle dagen achtereen geregend had. Of wij ook blij waren, die heerlijk mooie excursie te hebben meegemaakt.

Ten slotte wil ik nog enkele planten noemen, die wij op de verschillende wandelingen gevonden hebben.

Langs den weg naar Ponte Brolla veel *Silenes*, *Sedum*-soorten, *Dianthus*, *Galiums*, *Spiraea ulmifolia*, *Asplenium adiantifolium*, *Phyteuma nigrum*, *Jasione montana*, *Campanula*, *Salvia pratensis*, *Teucrium*, *Geraniums*, *Euphorbia*

Cyparissias, *Clematis vitalba* en *Ficus* en *Liguster*boompjes. Tegen de bergen *Arnica montana*. Over het geheel dus een overeenkomstige flora als hier. Twee maal zagen wij een prachtig groen en blauw gekleurd exemplaar van de groene hagedis (*Lacerta viridis*), beide keeren echter met half verbrijzelden schedel.

Van de Madonna del Sasso naar Locarno vielen in het oog: veel kamperfoelie, *Orchis coriophorus*, mooie grassen (*Vulpia*, *Oplismenus*).

Op den Monte Arbustore *Rhododendron hirsutum*, *Muscari comosum*, *Thalictrum*, *Polygala* en de voor ons meer gewone planten. Bij Lugano *Commelina coelestis* (verwilderd).

Langs de Axenstrasse hebben mij getroffen: *Asperula taurica*, *Pinguicula vulgaris*, *Coronilla*, *Lilium croceum* met mooie oranjegele bloemen.

Dr. P. J. DE ROOIJ.

NOG IETS OVER VOGELWONINGEN.

In Juni zond ik U mijne ervaringen met von Berlepsche kunstnestjes over het loopende jaar.

Heden, 24 Juli, inspecteerde ik nog eens, voor het laatst in dit jaar, alle 15 kastjes en bevond, gelijk ik wel verwachtte — dat er thans geen enkel kastje meer bewoond was. Geen wonder, het broedseizoen is immers vrijwel voorbij, althans voor de hollenbroeders. De jonge koolmeezen uit No. 7 en No. 12¹⁾ zijn zonder malheur uitgevlogen; evenzoo de vier — en niet drie, gelijk ik in mijn vorig schrijven abusievelijk meedeelde — jonge spreeuwen uit No. 13. Opmerkelijk is het, dat de oude spreeuwen, bij het groeien der jongen, alle neststoffen uit dit kastje verwijderden. Dit kon, dunkt me, geen andere bedoeling hebben, dan om zodoende hun jongen wat meerdere ruimte te verschaffen en, het moet gezegd, daaraan bestond wel behoefte.

Toen de jonge spreeuwen nagenoeg vlug waren, viel er niet het kleinste strootje meer te bekennen!

Den 2^{den} Juli vlogen de 7 draaihalzen — 2 eitjes waren onbevrukt — uit No. 8 de wijde wereld in en enkele dagen later deden de, eveneens 7, jonge pimpelmeesjes uit No. 5 hetzelfde.

Of de 4 vliegenvangertjes uit No. 14 het veel verder gebracht hebben dan tot vliegen meen ik te mogen betwijfelen. Ze waren nog zeer slecht ter vleugel toen zij de wijde ruimte boven het warme nestje verkozen en zijn, vrees ik, een prooi der Vlaamsche gaaien geworden. Dat één der vier dit lot heeft getroffen weet ik zéér zeker, omdat ik het met eigen oogen waarnam.

Het was den 7^{den} Juli om half twee ongeveer; ik zat voor het open raam van mijn kamer een brief te schrijven. Op het tuinpad, een meter of tien van

¹⁾ Voor de nummering verwijs ik naar mijn vorig schrijven over vogelwoningen.

mij af, zat een pas uitgevlogen vliegenvangertje nog stumperig en onnoozel om zich heen te kijken. Nu en dan kwam een der ouden hem een vlinder, een vlieg of wat anders brengen. Opeens een groote opschudding in de vogelwereld. Nog juist had ik tijd tusschen velerlei vogelgefladder een gaai te onderscheiden, die vlug als de weerlicht het jonge diertje ophapte. Even nog zag ik 't blauw van den spiegel en 't wit van den stuit fel schitteren in de zon, toen was de kleurrijke roover uit 't gezicht verdwenen. Een merel, een paar roodstaartjes, die zelf jongen hadden, dus meevoelden wat het zeggen wil als je kind voor je oogen wordt opgehapt, en de oude vliegenvangers hoorde ik nog heftig naprotestteeren, toen keerde de rust zachtjesaan weer terug.

Om nu weer tot mijn nestkastjes terug te keeren.

In No. 5 vond ik 20 Juni 7 eitjes van de koolmees, die echter om een of andere reden haar legsel in den steek had gelaten. Toen ik eenige dagen later de koolmees weer niet op het nest trof en 't aantal eitjes evenmin was vermeerderd, wist ik niets beter te doen, dan ze te verwijderen. Alle bleken nog geheel onbebroed te zijn. In No. 11 eindelijk kwam een tweede broedsel te liggen van de koolmees, die haar vijf eieren — erg weinig voor een mees — voorspoedig bebroedde en hare jonge zag uitvliegen (21 Juli).

No. 15, een kastje voor half-holen-broeders, bleef onbewoond, doch werd iederen avond door den man draaihals betrokken, — het wijfje broedde in No. 8 op 9 eieren — die er den nacht in pleegde door te brengen. Eigenaardig, dat in dit kastje een grove, zéér scherpe, glassplinter werd aangetroffen, die, daar mij de voorliefde der draaihalzen voor scherven enz. bekend was, mij onmiddellijk op 't vermoeden bracht door een draaihals aldaar te zijn gedeponeerd.

Wat ik aan vogelleven in de nestkastjes waarnam is hiermede gezegd. Of ik nog andere dieren in de nestkastjes aantrof? Behalve kleinere insecten als aardvlooien, spinnen, pissebedden (de laatste met permissie s. v. p.) enz. die men geregeld vrij in de kastjes kan vinden, is het betrekkelijk zelden, dat zij door andere diersoorten worden bezocht.

In No. 4 had ik meermalen bijengegons gehoord; een onderzoek bracht aan 't licht, dat er onder een oud meezennest een stuk of wat hommels, vermoedelijk *Bombus muscorum*, huisden. Ongeveer een dozijn cocons, meerendeels nog met larven gevuld, werd natuurlijk verwijderd.

Ten slotte vond ik in No. 9, den 20sten Juni, een viertal vleermuizen bijeen. De zéér groote ooren, die zij overeind zetten, deden mij vermoeden, dat ik met de z.g. Grootoor vleermuis te doen had. Gedachtig aan den raad van Dr. P. N. van Kampen in het Novembernummer van den vorigen jaargang

van de L. N. zond ik één exemplaar ter determinering aan Artis en ontving bericht, dat het werkelijk een Grootoorvleermuis (*Plecotus auritus* L.), dus een der veelvuldigst voorkomende inheemsche vleermuissoorten, was.

Hiermede meen ik de lotgevallen mijner nestkastjes zoo getrouw mogelijk te hebben weergegeven en laat de conclusie over de al of niet bruikbaarheid der von Berlepsche kastjes gaarne aan Redactie en lezers over.

Ede.

J. L. F. DE MEYERE.

Tot onze groote spijt moeten wij constateeren, dat behalve de belangrijke mededeelingen van den heer De Meyere geen antwoorden van belang op onze vraag in het Februari-nummer zijn ingekomen.

Intusschen hopen wij, dat nog andere hun bevindingen zullen willen mededeelen, want het gaat hier om een zeer belangrijke zaak.

In November 1904 vestigde de heer Marius Leyds de aandacht op eenige gebreken van de Berlepsch-nestkastjes.

Nu zijn sinds dien tijd nestkastjes volgens het systeem Leyds in den handel gebracht door den heer Hein te Zuidwolde.

Ik heb er een half dozijn van opgehangen in kleine eikjes in de onmiddellijke nabijheid van mijn huis, nog al laat in 't jaar, 't was al Maart. Mijn burens hebben me een beetje uitgelachen om de logge klompen, die ik in mijn boompjes had hangen, want die dingen zien er lang zoo aardig niet uit, als die mooie kastjes van v. Berlepsch.

Maar wat heb ik er een plezier van gehad! Eén ervan is tweemaal bewoond door ringmusschen, een ander tweemaal door roodstaartjes, een derde tweemaal door koolmeezen en een vierde eenmaal door een pimpelmees. Ze hangen 2½ M. of 3 M. hoog en zijn gewoon met koperdraadjes aan schuine eiketaken vastgemaakt met 't vlieggat zooveel mogelijk Z. O. en schuin omhoog gericht.

We hebben geen enkele tegenspoed gehad, alleen was er één schiereitje in 't pimpelmeezennest, maar dat hinderde niet, want die had toch *elf* aardige jongen. Ik heb niets bijzonders aan de nesten gedaan, geen aarde enz., geen zaagsel; alleen heb ik een flinke dot watten ter beschikking van de vogels gesteld en daar hebben ze allervlijtigst van geprofitteerd.

Ik kan derhalve deze nestkastjes ten sterkste aanbevelen; als ze verscholen zijn tusschen het lommer, behoeft niemand zich te ergeren aan hun lompen vorm en wanneer je eenmaal jonge vogeltjes uit zoo'n ding hebt zien komen, dan wordt het opeens veel mooier.

Het is nu de beste tijd, om ze op te hangen, dan doen ze alvast den heelen winter dienst als schuilplaatsen.

Nog eens herhalen wij dringend ons verzoek om meerdere meedeelingen; vooral interesseert het ons ook, of er van overheidswege ergens iets in ons land gedaan wordt, om op deze doeltreffende wijze de vogelstand te bevorderen.

JAC. P. TH.

TWEE MINDER BEKENDE NEST- PLUNDERAARS.

Van onze inlandsche vogels worden de Kraai (Corone corone) en de Ekster (Pica pica) vrijwel algemeen als eerste nestroovers beschouwd. De Vlaamsche gaai (Garrulus glandarius) mogen we gerust als „Dritte im Bunde“ noemen. Wie nog mocht meenen, dat we de Vlaamsche gaai onrecht doen, door haar, waar het geldt nestroof, in één adem te noemen met Ekster en Kraai, dien zou ik willen voorstellen, er den XIII Jahrg. van het „Zeitschrift für Oologie“ eens op na te slaan.

In dien jaargang komen twee stukjes voor „Der Eichelhäher als Eierdieb“ van Alexander Bau (pag. 50 en vlg.) en „Kein Pardon dem Eichelhäher“ van Erwin Godelmann (pag. 163 en vlg.). Beide artikels bevatten zoo'n overstelpenden vloed van beschuldigingen tegen den Meerkol, dat zelfs de dikste gaaienvriend, hem, na de lectuur daarvan, zijn vertrouwen wel zal moeten ontzeggen.

Alexander Bau prijst zelfs een door hem uitgedachte gaaienvaai aan, waarin een uitgeblazen en daarna met gips opgevuld lijsterei als lokaas dient en waarmede hij in 17 dagen (van 3 tot 20 Mei '03) 5 Vlaamschen gaaien wist te vangen. Een gunstig resultaat voorwaar, als men de slim- en schuwheid dezer vogels in aanmerking neemt.

Minder algemeen bekend is het, geloof ik, dat ook de Koolmees (Parus major) in sommige gevallen optreedt als roover en vernielers van vogeleieren.

Vóór ik het artikel „Ein kleiner Bruträuber“ van de hand van Dr. Burstert, eveneens in den 13^{den} jaargang van het „Zeitschrift für Oologie“ (pag. 7 en vlg.) had gelezen, zou ook ik zulks voor niet waarschijnlijk hebben gehouden. In genoemd artikel, dat ik hier beknopt en in hoofdtrekken zal weergeven, deelt Dr. Burstert o. a. mede, dat hij omstreeks midden Mei van 't jaar 1874 eenige nesten van Turdus musicus vond; de eieren dier nesten vertoonden op zij, alle, één, klein, zuiver rond gaatje, waren overigens nog geheel gevuld en ongeschonden, zoodat, voegt Dr. B. erbij „ich daher alle diese Eier für meine Sammlung verwerten (konnte), indem ich das Loch als Bohrloch benützte.“

't Was moeilijk aan te nemen, dat een muis of eekhoorn de nesten met een bezoek had vereerd; in dat geval toch zouden de eieren vermoedelijk gebroken en uitgezogen zijn. Een latere waarneming zou aan 't licht brengen, wie de dader wel was.

Dr. B. vond een merelnest; daar een der 3 eieren, die het nest bevatte, volmaakt het type van een gaaienei vertoonde, besloot hij bij het nest op den loer te gaan liggen en den werkelijken eigenaar af te wachten. Dit bleek inderdaad een Merel te zijn; even te voren echter had Dr. B. een Koolmees bij het nest opgemerkt, die, na zich even voorover in het nest te hebben gebogen, weer wegvloog naar een in de buurt staanden noteboom, waarin ze, gelijk later bleek, een nest met jongen had. Toen Dr. B. naar het nest ging kijken, bleek een der eieren één klein, rond gaatje te hebben.

Hiermede was dus duidelijk bewezen, dat de Koolmees en niemand anders zich met het perforeren van vogeleieren schijnt bezig te houden, maar wat mocht wel haar beweegreden zijn?

Voorloopig bleef deze nog verborgen; wel werd nog meermalen, een op gelijke wijze aangepikt ei gevonden; 12 April 1878 zelfs een van den Klap-ekster (Lanius excubitor). Eerst den 5^{den} Mei 1883 zou het raadsel worden opgelost. Op dien datum vond Dr. B. in 't Mooswald bij Freiburg een nest van den Groenling (Ligurus chloris), dat zijn verdere aandacht niet zou hebben getrokken, als niet juist een Koolmees uit den boom was gevlogen. Dit was een reden, het nest aan een nadere inspectie te onderwerpen; het bleek twee, op gelijke wijze als boven beschreven, aangepikte eieren te bevatten, die reeds in een stadium van vergevorderde bebroedheid verkeerden; ook vond hij er nog de schaalfragmenten van twee of drie andere eieren in liggen. Dr. B. bleef nu een poosje bij het nest de wacht houden; weldra verscheen de Koolmees weer, wipte in 't nest en vloog na korten tijd met een groenlingen-embryo weer weg. Even later werd de inhoud van 't laatste ei op dezelfde wijze weggehaald en naar een gat in een naburigen appelboom gesleept, waarin de Koolmees haar nest met jongen had liggen.

De meezen schijnen het dus alleen op den inhoud van zeer bebroede eieren begrepen te hebben en dezen als voedsel (bij gebrek aan beter) aan haar jongen te brengen; onbebroede eieren, worden, nadat door het aanprikken, de onbebroedheid is geconstateerd, verder onaangeroerd gelaten.

Een andere eigenschap van de Koolmees, die mogelijk in nauw verband staat met het aanprikken van andermans eieren, is, dat zij haar eigen eieren, bij afwezigheid, steeds meesterlijk bedekt met allerlei neststoffen; ik heb dit van het jaar nog weer eens prachtig kunnen waarnemen.

In twee diverse nestkastjes had ik o.a. twee